

tora Programı ve Doktora Sonrası Araştırma Programı da aynı risklerle karşılaşabilecektir.

Suskunluğu Anlamak Güç

Başarılı öğrencilere burs sağlayan Bütünleştirilmiş Doktora Programı ve başarılı genç akademisyenlere destek sağlayan Doktora Sonrası Araştırma Programı bilimsel liyakat esasından çok başka ölçütlerle seçim yaptığında programın bilimsel bir katkı sunamayacağı kesindir. Özerk kurumlara müdahaleler konusunda sınır tanımayan siyasi iktidarın demokratikleşme programı olduğunu tartışılmış “entelektüel”, “akademisyen” ve “yazar”ların sözü edilen anti-demokratik uygulamaya karşı neden suskun olduğunu anlamak oldukça zor! Demokrasi, modernlik projesinin arzulanmış özerklik ilkesinin benimsenmesiyle ancak yaşama geçebilir. Toplumun kolektif olarak özerkliği, bireyin yaşadığı bağlam içindeki özerkliği ve kurumların özerkliği modernlik projesinin temel arzularındandır. Bu

noktada da bilim kurumlarının özerkliği demokrasi için olmazsa olmaz bir ölçütü oluşturuyor.

Bir bilim kurumunun üretkenliği her şeyden önce kendini yönetebilme, dışarıdan yönlendirmeyle karşı koyabilme kapasitesiyle ilişkilidir. Hem üyelerinin belirlenmesinde, hem de bilim politikasının üretilmesinde eğer akademi özerk bir niteliğe sahipse, başarı için önemli ve olmazsa olmaz temel adım atılmış demektir. Ancak, son kararname TÜBA'nın özerkliğini elinden almakla kalmıyor aynı zamanda siyasi iktidara birebir bağımlı bir kurum haline getiriyor.

Demokrasiye vurulan darbelerin önüne geçilmesi için bir şeyler yapmanın zamanı çoktan gelmişken, hâlâ siyasi iktidarın değişimci, demokrat ve de yenilikçi olarak tanımlanarak alkışlanması insanın aklına başka şeyler getiriyor: Her şey güç ve paranın dolayımından mı geçiyor acaba? ♦

Birgün, 11 Eylül 2011

Mussolini'nin İtalyası'nda Benzer Karar Alınmıştır

Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Başkanı Prof. Dr. Yücel Kanpolat, TÜBA'daki değişikliklere tepkilerinin nedeni olarak, “Bütün dünyada akademinin üyelerini akademi seçer. Devlet seçmez. Ciddi akademilerde bu böyledir. Biz buna itiraz ediyoruz” dedi. Ali Nesin de gerçek ve özgür TÜBA'yı hükümetin güdümüne girmek istemeyen bağımsız, yetkin ve kişilik sahibi bilim insanlarının kuracağını, eski TÜBA'nın ise belki Kuzey Kıbrıs hariç, diğer tüm ülkeler tarafından dışlanacağını ve yeni TÜBA Türkiye'nin bilimler akademisi olarak tüm dünya tarafından kabul edileceğini vurguladı. Hükümetin aldığı kararın Türkiye için bir yüzkarası olduğunu vurgulayan Nesin “Bildiğim kadarıyla Mussolini'nin İtalyası'nda benzer karar alınmıştır” dedi.

Hükümetin TÜBA'ya ilişkin getirdiği değişiklikler pek çok bilim insanı tarafından tepki çekti. Akademi dünyasının tanınan isimleri yapılan değişikliklere tepki gösterdi. Akademi üyelerinin çoğunun hükümet tarafına geçmiş olduğu, dolayısıyla hükümetin atamasıyla akademiye siyasetin gireceği ve böyle bir TÜBA'nın dünya bilim dünyasından dışlanabileceği yönünde...

Birgün gazetesine konuşan TÜBA Başkanı Prof. Dr. Yücel Kanpolat, Cumhurbaşkanı'na durumun kritik olduğunu arz etmek istediklerini; ancak he-

nüz kendilerine böyle bir görüşme için olumlu dönüş yapılmadığını söyledi. Bunun dünyada pek denenmiş bir yöntem olmadığına dikkat çeken Kanpolat şöyle devam etti: “Bütün dünyada akademinin üyelerini akademi seçer. Devlet seçmez. Ciddi akademilerde bu böyledir. Biz buna itiraz ediyoruz. Başkanını da akademi seçer. Devlet atamaz. Biz bunun doğru olmadığını, bunun bizi yıpratacağını görüyoruz. Asıl olarak itirazımız bunadır. Biz ağzına baktığımız insanlar tarafından seçilirsek onların aleyhinde veya onları mutsuz edecek şeyler söyleyebilir miyiz? Biz doğruyu söylemek zorundayız.”

Konuya dair görüşlerini gazetemize değerlendiren bilim insanı Ali Nesin ise, hükümetin yaptığı bu değişikliklerle TÜBA diye bir kurum kalmayacağını belirtti. Nesin, gerçek ve özgür TÜBA'yı hükümetin güdümüne girmek istemeyen bağımsız, yetkin ve kişilik sahibi bilim insanlarının kuracağını, eski TÜBA'nın ise belki Kuzey Kıbrıs hariç, diğer tüm ülkeler tarafından dışlanacağını ve yeni TÜBA Türkiye'nin bilimler akademisi olarak tüm dünya tarafından kabul edileceğini vurguladı. Hükümetin aldığı kararın Türkiye için bir yüzkarası olduğunu vurgulayan Nesin şöyle devam etti: “Bildiğim kadarıyla Mussolini'nin İtalyası'nda benzer karar alınmıştır”

Nesin, bu kararlarla hükümetin ne yapmak istediğini anlamadığını söyledi ve “TÜBA, öyle çok etkili, çok parası olan bir kurum da değil. İki seçenek var: Ya hükümet gerçekten her kurumu güdümüne almak istiyor ya da bu işler dünyada nasıl yapılır, 200 yıldır bilim akademileri nasıl işlemiş bilmiyorlar. Yani ya faşizm ya da cehalet. Umarım ikincisidir ve yanlıştan tez zamanda dönülür. Eğer ikinci seçenek doğruysa, hükümete şu tavsiyeyi vermek isterim: Bilmiyorsan bir bilene danış.”

Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanı Nihat Ergün, Ekonomi Gazetecileri Derneği (EGD)’nin yaptığı toplantıda gelişmelerle ilgili şöyle konuşmuştu:

“Kenarda kalmış her bilim adamının fikri, bilimsel çalışması önemlidir. Bir bilim adamı istediği kadar solcu, istediği kadar sağcı, istediği kadar liberal olsun, ne olursa olsun bilim yoluyla bu ülkeye katabileceği bir şeyler varsa, onun önü alabildiğine açıktır. Bakın Halil İnalçık. Dünya çapında bilim insanı. Burada dışlandığı tam anlamadığı için yıllarca yurtdışında bilim yapmak zorunda kaldı. Kemal Karpat, Şerif Mardin bu isimler de sosyal bi-

limlerde Türkiye’nin dünya çapındaki bilim adamları. Ama biz bu bilim adamlarını belli dönemlerde bu ülkenin dışına göndermek, onların birikiminden istifade etmemek gafletinde bulunduk.”

Nihat Ergün’ün bu sözleri hangi kaynağa dayanarak ettiğinizi bilmiyoruz; ancak yanlış bir kaynağa dayandığı çok açık. Çünkü, burada dışlandığını, yıllarca yurtdışında bilim yapmak zorunda kaldığını söylediği Halil İnalçık, TÜBA’nın şeref üyeleri arasında bulunuyor, Akademi’nin düzenlediği strateji toplantılarına katılıyor ve TÜBA Yayınları’ndan çıkmış kitapları, makaleleri mevcut.

TÜBA’nın hükümetin güdümüne girmesi ile ilgili karara yurtdışından da tepki geldi. Dikkat çeken tepkiler arasında Science ve Nature dergisinde yer alan makaleler var. Dünya Akademileri İnsan Hakları Uluslararası Ağyapısı tarafından üye akademilere duyuru ve Ağyapı’nın Yürütme Komitesi tarafından Recep Tayyip Erdoğan’a mektup gönderildi ve bu mektupta yaşanan gelişmelerden derin bir rahatsızlık duyulduğu aktarıldı. ♦

Yenişafak, 12-13 Eylül 2011, Kürşat Bumin

TÜBA Tartışması

12 Eylül 2011

TÜBA’ya ilişkin tartışmayı biliyorsunuz. (Bu akademinin “Atatürk Bilimler Akademisi” olarak adlandırılmamış olmasını sağlayanlara teşekkür etmeyi unutmayalım. Şaşırtıcı ama olmuş bir kere, aradan kaçivermiş!) TÜBA, yani Türkiye Bilimler Akademisi, 27 Ağustos 2011 tarihli Kanun Hükmünde Kararname ile getirilen kuruluşu -internet sayfasından aktarıyorum- “dünyadaki özerk Bilim Akademileri geleneğine uymadığı gibi, gelişmeden haberdar olan uluslararası kurum ve kuruluşlarca da kaygı verici bir gelişme olarak” değerlendiriyor.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Yücel Kanpolat, bir gazeteğe yaptığı açıklamada, kurumun yeni haline ilişkin endişelerini şöyle belirtmiş: “Bütün dünyada akademinin üyelerini akademi seçer. Devlet seçmez. Ciddi akademilerde bu böyledir. Biz buna itiraz ediyoruz. Başkanını da akademi seçer. Devlet atamaz. Biz bunun doğru olmadığını, bunun bizi yıpratacağını görüyoruz. Asıl olarak itirazımız bunadır. Biz ağzına baktığımız insanlar tarafından seçilsek onların

aleyhinde veya onları mutsuz edecek şeyler söyleyebilir miyiz? Biz doğruyu söylemek zorundayız.”

Prof. Kanpolat’ın bu açıklaması sorunun-problemin özüne işaret ediyor. Gerçekten de “akademiler”, “özerkliklerine” hiçbir biçimde dokunulmaması gereken kurumlardır. Yani diğer “özerk” kurumlara benzermez, “özerklikleri” farklıdır.

Söz konusu kararname karşısında TÜBA yönetimi istifanın eşliğindedir. Başkan Kanpolat, yanlıştan dönülebileceği umuduyla durumu Cumhurbaşkanı’na arz etmek istediklerini, ancak böyle bir görüşme için henüz olumlu cevap alamadıklarını da belirtiyor.

TÜBA, kuruluş yıllarında da tartışıldığı gibi büyük çoğunluğu “pozitif bilimler” diyebileceğimiz bilim dallarından üniversite hocalarına açık bir kurum. Üyeleri arasında eskilerin “beşeri bilimler” ya da daha doğru -yine eski- bir adlandırma ile “Moral ve Politik Bilimler” ile meşgul olanların sayısı son derece az. TÜBA ile ilgili olarak “kararname” sorununa girmeden bu üye profiline ilişkin bu görünümün problemlili olduğunu düşündüğümü belirtmek